

ISSN 1819-5377 print / ISSN 1993-3509 online

**ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА І МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА И ГОРОДСКОГО ХОЗЯЙСТВА
ECONOMICS OF CIVIL ENGINEERING AND MUNICIPAL ECONOMY**

2014, ТОМ 10, НОМЕР 2, 169–175

УДК 658.115.31(477)

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Ю. Л. Петрушевський

*Донецький державний університет управління,
163а, вул. Челюскінців, м. Донецьк, Україна, 83015.
E-mail: audit-07@inbox.ru*

Отримана 26 березня 2014; прийнята 25 квітня 2014.

Анотація. У даній статті досліджується житлово-комунальне господарство як динамічна економічна система із властивими їй зміною якісних характеристик і загальних закономірностей її регулювання. Розроблено концепцію управління розвитком житлово-комунального господарства України на основі використання синергетичного методу пізнання й регулювання діяльності. Використання зазначеного методу дозволило досягти гранично можливої комплексності, органічності управлінських рішень й гармонізації регуляційного механізму в галузі шляхом охоплення всієї сукупності складових елементів житлово-комунального комплексу. У своєму дослідженні автор дійшов висновку, що формування системи управління розвитком ЖКГ повинне здійснюватися на основі зміни непродуктивних елементів моделі адміністративно-командного управління в результаті впровадження розробленої наукової концепції комплексного державного регулювання економічного розвитку житлово-комунального господарства.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, управління, розвиток, концепція, синергетичний метод, державне регулювання, реформування.

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИМ РАЗВИТИЕМ ЖИЛИЩНО- КОММУНАЛЬНОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

Ю. Л. Петрушевский

*Донецкий государственный университет управления,
163а, ул. Челюскинцев, г. Донецк, Украина, 83015.
E-mail: audit-07@inbox.ru*

Получена 26 марта 2014; принята 25 апреля 2014.

Аннотация. В данной статье исследуется жилищно-коммунальное хозяйство как динамическая экономическая система с присущими ей изменениями качественных свойств и общих закономерностей ее регулирования. Разработана концепция управления развитием ЖКХ Украины на основе использования синергетического метода познания и регулирования деятельности. Использование данного метода позволило добиться предельно возможной комплексности, органичности управленческих решений и гармонизации регуляторного механизма в отрасли путем охвата всей совокупности составных элементов жилищно-коммунального комплекса. В своем исследовании автор пришел к выводу, что формирование системы управления развитием ЖКХ должно осуществляться на основе изменения непроизводительных элементов модели административно-командного управления в результате внедрения разработанной научной концепции комплексного государственного регулирования экономического развития жилищно-коммунального хозяйства.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, управление, развитие, концепция, синергетический метод, государственное регулирование, реформирование.

CONCEPT FORMATION OF ADMINISTRATION ECONOMIC DEVELOPMENT HOUSING AND MUNICIPAL UKRAINE

Yuri Petrushevskiy

*Donetsk State University of Management,
163a, Cheluskintsev street, Donetsk, Ukraine, 83015.*

E-mail: audit-07@inbox.ru

Received 26 March 2014; accepted 25 April 2014.

Abstract. This paper investigates the housing and utilities as a dynamic economic system, with its change of qualitative properties and the general laws of its regulation. The concept of management of Housing and Utilities Services of Ukraine based on the synergetic use of the method of cognition and regulation of activity has been developed. Using this method allowed us to achieve the maximum possible complexity, the organic nature of managerial decisions and harmonization of regulatory mechanism in the industry by covering the totality of the constituent elements of housing and communal services. In their study, the author concluded that the formation of Management of Housing and Utilities Services Development should be based on changes of unproductive elements of the model administrative command and control as a result of implementation of the developed scientific concept of integrated state regulation of economic development of housing and utilities services.

Keywords: housing and utilities services, management, development, concept, synergistic method, government regulation, reform.

Постановка проблеми

Головним завданням на шляху до ефективного реформування житлово-комунального господарства України є розробка і формування нової концепції розвитку, яка враховувала б економічні інтереси всіх зацікавлених суб'єктів ринку житлово-комунальних послуг на державному, регіональному та місцевому рівнях. Це передбачає пошук нових підходів і ринкових механізмів, які б забезпечили підприємствам ЖКГ умови для самофінансування їх виробничо-технологічних та інноваційних програм, а відповідно, і незалежність від зовнішніх чинників діяльності.

Дослідженню проблеми ефективного управління економічним розвитком житлово-комунального господарства присвячено значну кількість робіт вітчизняних та зарубіжних учених, таких як: І. Савіна, Б. Герасимов, Л. Гурова, Л. Веліхов, С. Капіца, С. Курдюмов, Г. Малінецький, В. Нарезний, І. Болдирєва, А. Воронін, Б. Данілішин, М. Хвесик, Л. Оголева та ін.

Аналіз економічної літератури показав, що усі дослідники вважають причиною кризового стану житлового-комунального господарства неефективне управління з боку профільного міністерства і місцевих органів самоврядування, а також відсутність достатньої фінансової самостійності в зазначених вище органах, що призвело до неефективності всіх попередніх спроб реформування галузі. Водночас, проблемі розробки концепції комплексного державного регулювання економічного розвитку житлово-комунального господарства, на жаль, не приділено достатньої уваги з боку науковців України та країн СНД.

Мета роботи

Метою статті є розробка концепції управління розвитком ЖКГ України на основі використання синергетичного методу пізнання й регулювання діяльності.

Основна частина дослідження

До середини ХХ століття моделі соціально-економічного розвитку суспільства будувалися виходячи з передумови щодо рівноваги економіки. На сучасному етапі еволюції моделей функціонування й розвитку національної економіки все більше уваги приділяється моделям, що будуються з використанням елементів синергетичного методу аналізу й регулювання як основи стійкого розвитку соціальних об'єктів різної природи. Синергетичний (від грецького слова *sinergos* – діючий разом) метод пізнання й регулювання навколишньої (географічної) дійсності, що включає й сферу житлово-комунального господарства як територіальну, а відтак – географічну структуру, полягає у використанні триєдності підходів до планування й регулювання територіальних систем. Першою складовою частиною даного підходу до організації процесу управління розвитком житлово-комунального господарства є реально створювана за допомогою синергетики комплексність пізнання й регулювання територіальних утворень. Більше того, синергетичний підхід забезпечує гранично можливу комплексність (тотальність). Гранично можлива комплексність ж формує надзвичайно ефективну властивість синергетики – органічність управлінських рішень, що проявляється в безлічі позитивних наслідків одного, здавалося б, управлінського рішення. Саме гранично можлива комплексність – і, як її наслідок, органічність – управлінської діяльності, є, поза сумнівом, головною характерною рисою синергетичного методу, що використовується при розробці Концепції управління розвитком житлово-комунального господарства України (рис.).

Другий елемент синергетичності методу пізнання й регулювання процесу управління розвитком ЖКГ являє собою процес гармонізації протилежних начал шляхом солідаризації суспільних відносин, у теорії територіального управління, що проявляється як гармонізація авторитарного компонента регуляційного механізму (у формі президентської або монархічної влади) і демократичних його підстав (у вигляді системи місцевого адміністративного й громадського самоврядування).

З огляду на наявність у нині існуючій системі територіального управління факту різко-

го превалювання елементів авторитарного управління, варто говорити про необхідність підтягування до неї демократичного компонента.

І, нарешті, третю складову частину синергетичного методу пізнання й регулювання процесу управління розвитком ЖКГ представляє механізм регуляції територіальних утворень, що забезпечує перехід від хаосу в системі суспільних відносин до органічності сполучення функцій суспільних інституцій і, як закономірний наслідок, до стійкого розвитку комплексу житлово-комунального господарства.

Даний механізм охоплює всю систему відносин в галузі ЖКГ, починаючи від фінансової сфери, де регуляція виражається у вигляді фінансування територій, і закінчуючи побутовими суспільними відносинами, де вона проявляється у виробленні компромісних рішень на рівні низових суспільних інституцій (у рамках родини, різних контактних і формальних колективів нижньої ієрархічної ланки). Таким чином, кінцевий успіх у забезпеченні стійкого розвитку територіальних систем галузі ЖКГ досягається за рахунок внутрішньої енергії суспільства.

Вивчення системи управління розвитком ЖКГ із погляду синергетики дозволяє виявити наступні етапи синергетичного розвитку галузі.

У результаті досить тривалого еволюційного етапу розвитку галузі в рамках планової економіки відбувалося її повне підпорядкування системі централізованого управління, з перевагою суспільних інтересів над особистими, розглядом людини як об'єкта витрат.

Еволюційний етап розвитку системи управління галуззю ЖКГ завершується в результаті вичерпання в економічній системі держави наявного потенціалу розвитку.

Вступ держави в смугу реформ і перетворень вимагав змін і в системі управління галуззю, які виразилися у вигляді росту тарифів на послуги ЖКГ, перерозподілі фінансових потоків, поділі функцій підрядника й замовника, демонополізації ринку послуг ЖКГ.

На цей час галузь перебуває на етапі кризи через наступні види коливань:

- неієднотність існуючої системи управління галуззю;
- низька якість послуг в системі ЖКГ;

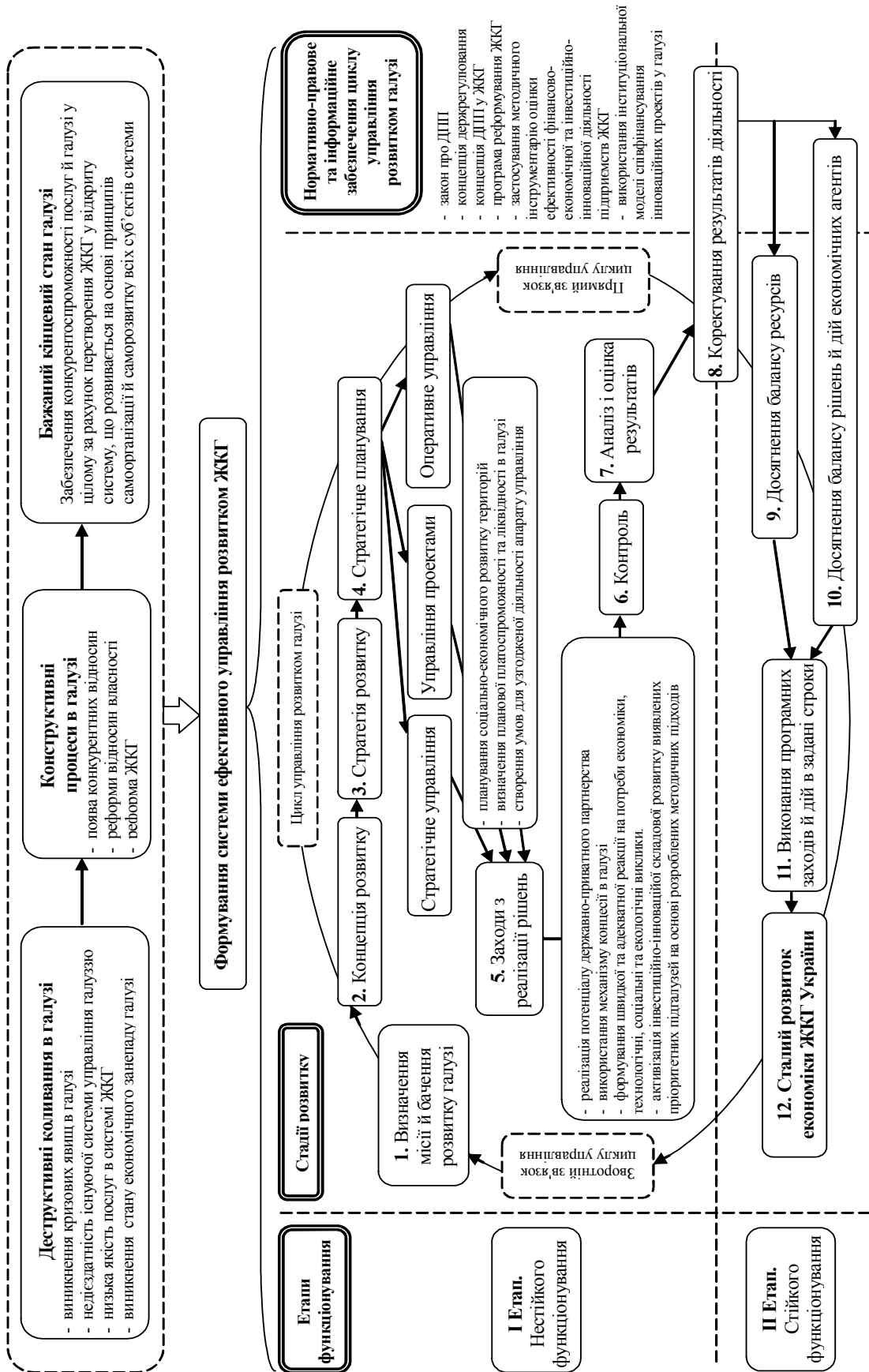

Рисунок. Концепція управління розвитком житлово-комунального господарства України.

- виникнення стану економічного занепаду, що виник в результаті не зробленого вчасно капітального ремонту основних фондів галузі;
- поява на місці єдиного замовника послуг ЖКГ декількох груп власників житла, що володіють різним рівнем культури управління житловою власністю й здатних поєднуватися в групи з різною організаційно-економічною формою;
- поява в сфері ЖКГ обслуговуючих організацій різних форм власності.

Таким чином, житлово-комунальне господарство розглядається як синергетична динамічна система з нерівноважною відкритою матричною структурою функціонування. Синергетичний ефект на початковій стадії розвитку ЖКГ проявляється у формі економії фінансового потенціалу ЖКГ, формування необхідних і достатніх умов організації інноваційного бізнесу, а також у формі економії часу відтворювального циклу за рахунок підвищення конкурентоспроможності як самого ЖКГ, так і послуг, що ним надаються [1, 2].

Нерівноважна структура ЖКГ на відміну від рівноважної дозволяє підвищити ефективність розвитку ЖКГ за рахунок системної взаємодії його внутрішнього й зовнішнього середовища, функціонування в умовах невизначеності ринкових відносин, якості ЖКГ і послуг, наявності переломної точки в ефективності розвитку ЖКГ, реалізації стратегії й тактики формування вектора розвитку ЖКГ.

Використання при розробці концепції управління розвитком ЖКГ елементів синергетичного методу пізнання дає можливість охоплення всієї сукупності складових частин (елементів) житлово-комунального комплексу. У планування долучаються всі три компоненти управлінського процесу – об'єкт, суб'єкт і основний метод (технологія) територіального управління.

У першому випадку Концепція містить у собі комплекс заходів щодо моніторингу, аналізу й регулювання матеріального процесу, що протікає у сфері ЖКГ.

Планування оптимізації суб'єкта управління містить у собі пошук способів удосконалення функціонування органів управління, задіяних у ЖКГ, а також всієї інфраструктури системи управління, включаючи підготовку професійних кадрів для всіх комунальних галузей і їхнє науково-інноваційне обслуговування [3].

Визначення перспектив методичного забезпечення управління являє собою оптимізацію технології підготовки й прийняття управлінських рішень, що охоплює комплекс видів і напрямків діяльності, включаючи формування системи виробничих і управлінських завдань, визначення системи цілей і орієнтирів виробничої й управлінської діяльності, створення ефективної системи забезпечення житлово-комунального господарства у всіх його ланках, побудову системи підтримки якості виробничого й управлінського процесів в галузі [4].

Відомо, що в плануванні надзвичайно важливу роль грає черговість реалізації планових завдань, обумовлена обмеженістю матеріальних ресурсів і впливом часового фактора, пов'язаного з необхідністю термінового вирішення актуальних соціально-економічних і/або суспільно-політичних проблем. Дія фактора черговості веде до зниження ступеня органічності процесу забезпечення стійкого розвитку суспільства, тому що порушує рівновагу між функціональними елементами системи, що піддається плануванню, висуваючи вперед за рівнем розвитку ті або інші складові частини єдиного цілого й прирікаючи на тимчасове відставання в розвитку інші його частини. У цій ситуації важливим завданням стає мінімізація даного феномена, недопущення катастрофічної диспропорції в розвитку окремих складових частин, що може призвести до різкого зниження ефективності функціонування планованої системи або навіть до збоїв у її роботі. Мистецтво управління, професіоналізм управлінського персоналу багато в чому проявляється саме в умінні знайти оптимальний варіант у черговості реалізації планових завдань. І тут найважливішим способом гармонізації процесу планування може стати знаходження багатофункціональних рішень у рамках синергетичної концепції управління розвитком галузі [5].

Висновки

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що подальший розвиток системи управління розвитком житлово-комунального господарства можливий за рахунок зміни непродуктивних елементів, моделі адміністративно-командного управління в результаті формування

і впровадження концепції ефективного управління розвитком галузі ЖКГ.

Умови ефективного управління можуть бути забезпечені за рахунок підвищення культури управління житловою власністю, а також об'єднаних або погоджених цінностей суб'єктів реформи. Тобто, процес розвитку підсистем ЖКГ повинен здійснюватися з оновленою місією, новими складовими елементами потенціалу конкурентоспроможності й прогресивності для громадян і суспільства. Вони описуються новою системою управління розвитком ЖКГ на

основі циклічного розвитку галузі. Вона містить елементи не тільки еволюційного розвитку (створення, становлення), але й синергетичного процесу саморуху об'єкта.

У даній моделі енергія дисипації (як відмови від непродуктивних елементів і старих форм управління житловою власністю) і енергія організації громадян для спільного управління або відповідального контрольованого управління (управляючі компанії) приводять в остаточному підсумку до нової системи інтересів всіх сторін процесу реформування галузі.

Література

1. Савина, И. А. Моделирование системы управления качеством в ЖКХ [Текст] / И. А. Савина; Под науч. ред. д-ра экон. наук Б. И. Герасимова. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2006. – 88 с.
2. Герасимов, Б. И. Экономический анализ рынка платных услуг в сфере бытового обслуживания региона [Текст] : монография / Б. И. Герасимов, Л. Г. Гурова. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. – 164 с.
3. Велихов, Л. А. Основы городского хозяйства [Текст] : Учеб. для студ. экон. вузов / Л. А. Велихов. – М. : Наука, 1996. – 480 с.
4. Капица, С. П. Синергетика и прогнозы будущего [Текст] / С. П. Капица, С. П. Курдюмов, Г. Г. Малинецкий. – М. : Едиториал УРСС, 2003. – 288 с.
5. Нарезный, В. П. Национальная идея, или Реформа местного самоуправления как национальный мегапроект, или О синергетике организации системы местного самоуправления [Текст] / В. П. Нарезный. – Саранск : Изд-во Мордов. ун-та, 2006. – 58 с. – (Страна: проблемы и решения, территориальное управление. Вып. 37).

References

1. Savina, I. A.; Edited by Gerasimov, B. I. Modeling of a control system by quality in housing and communal services. Tambov: Publishing house of Tambov state technical university, 2006. 88 p. (in Russian)
2. Gerasimov, B. I.; Gurova, L. G. Economic analysis of the market of paid services in the domestic sector of the region. Monograph. Tambov: Publishing house of Tambov state technical university, 2004. 164 p. (in Russian)
3. Velikhov, L. A. Bases of municipal economy. Textbook for students of economic universities. Moscow: Science, 1996. 480 p. (in Russian)
4. Kapitsa, S. P.; Kurdiymov, S. P.; Malinetskii, G. G. Synergetics and forecast for future. Moscow: Editorial of URSS, 2003. 288 p. (in Russian)
5. Narezny, V. P. National idea, or Reform of local government as a national megaproject, or About the synergetics of the organization of system of local government. Saransk: Publishing house of the Mordovian University, 2006. 58 p. (Country: problems and decisions, territorial administration. Edition 37). (in Russian)

Петрушевський Юрій Люцианович – д.е.н., доцент, член кореспондент Академії економічних наук України, професор кафедри обліку і аудиту Донецького державного університету управління. Наукові інтереси: фінансовий облік, управлінський облік, стратегічний управлінський облік, аудит, державне регулювання реформування і розвитку ЖКГ.

Петрушевский Юрий Люцианович – д.э.н., доцент, член корреспондент Академии экономических наук Украины, профессор кафедры учета и аудита Донецкого государственного университета управления. Научные интересы: финансовый учёт; управленческий учёт, стратегический управленческий учёт, аудит, государственное регулирование реформирования и развития ЖКХ.

Petrushevskiy Yuri – DSc (Economics), Associate Professor; corresponding member of Academy of Economic Sciences of Ukraine, the professor, Accounting and Auditing Department, Donetsk State University of Management. Scientific interests: financial account, administrative account, strategic administrative account, audit, government control of reformation and development of HCS.